

Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Bursa Teknik Üniversitesi

BLM510 – Kablosuz İletişim

Kablosuz Haberleşme Temelleri

Konular

Q Sinyal Tanımı

Q Bant Genişliği Tanımı

Q Gürültü Etkileri, Hata Oranı

Q Modülasyon

Q Dijitalleştirme

Q Çoklama

Q İletim Ortamı

Q Frekans Tahsisi

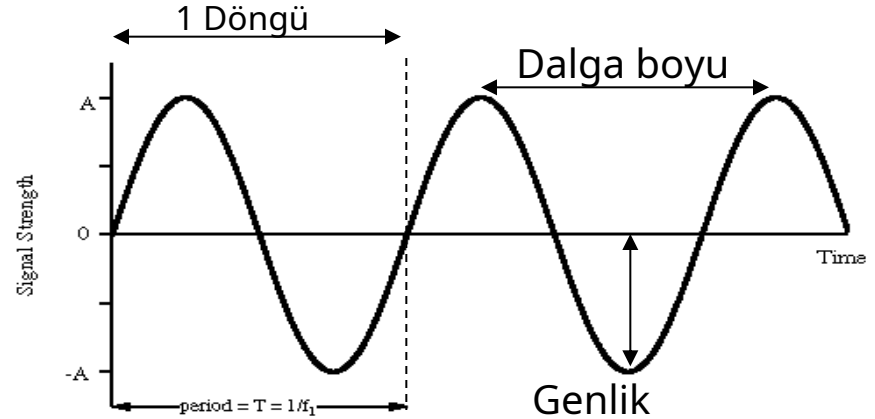
İletim Temelleri

Q Bilgi nasıl iletilir?

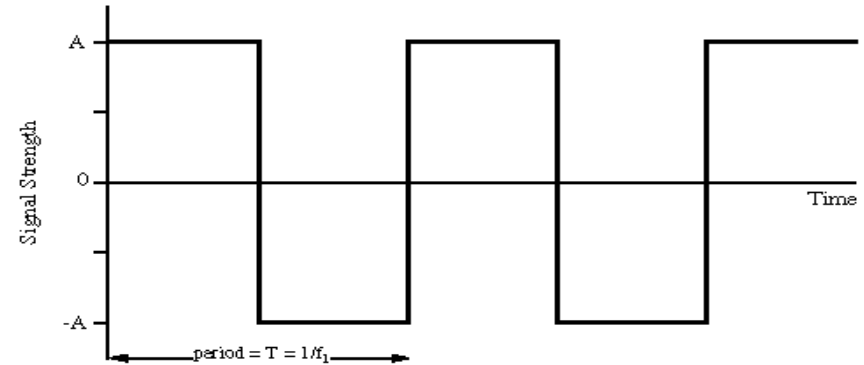
- Elektromanyetik Sinyaller
- TV, Radyo, İnternet vb.

!Sinyal

- Zamanın bir fonksiyonudur.
- 3 bileşeni vardır:
  - ü Genlik (A) : Sinyal gücü
  - ü Frekans (F) : Döngü sayısı Faz
  - ü (λ) : Göreceli pozisyon
- Sinyal için sinüs dalgası ü
$$s(t) = A \sin(2\pi f t + \phi)$$
- Analog veya dijital
- Dalga boyu (λ):
  - ü 1 çevrimin kapladığı mesafe λ
  - ü $= c * T = c / f$

Analog: Sinyalde kesinti yok

Dijital: Sinyal yoğunluğu ayrıktır

Sinyal Üzerindeki Etkiler

Q Zayıflama:

- İletim boyunca sinyal genliğinde azalma

Q Çarpıtma:

- Bir sinyalin farklı frekans bileşenlerinin karışması

Q Gürültü:

- Sinyal olmadığında kanalda kanal gürültüsü adı verilen rastgele frekans karışımları oluşur

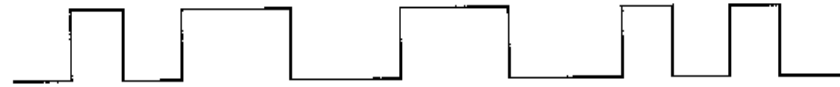
Q Hata:

- Dijital sinyaller gürültüyle birleştirildiğinde bazı bitler hatalı alınabilir

Data transmitted:

1 0 1 0 0 1 1 0 0 1 1 0 1 0 1

Signal:

Noise:

Signal plus noise:

Sampling times:

Data received:

1 0 1 0 0 1 0 0 0 1 1 0 1 1 1

Original data:

1 0 1 0 0 1 1 0 0 1 1 0 1 0 1

Bits in error

Sinyal/Bant Genişliği/Veri Hızı

Q Sinyal biręok frekansı ięerebilir

O Sinüzoidlerin birleşimi

Q Spektrum:

O Bir sinyalin iğerdiği frekans aralığı

O Őekildeki sinyal frekansları ięerir
arasında f ve $3f$

Q Bant Genişliği:

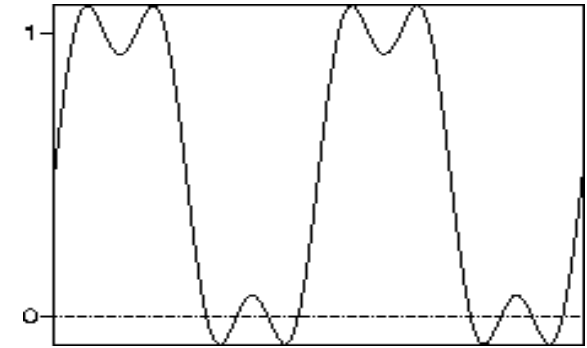
O Spektrumun geniřlięine ne ad verilir? *bant*

genişliği O Őeklin bant genişliği: $3f - f = 2f$

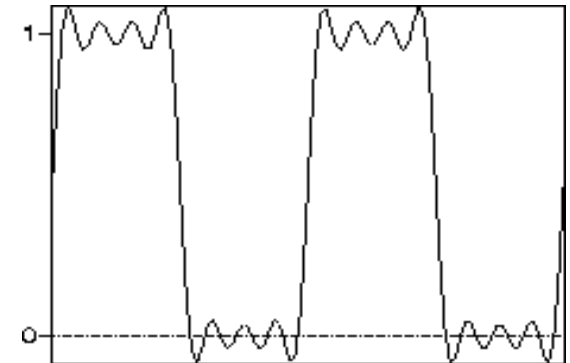
O Bant genişliğinin artırılması dalgayı oluşturur
daha kare gibi görünüyor (yani dijital sinyal)

O Bu nedenle, bant genişliğinin artırılması řu konularda yardımcı olur:

Alıcı taraftaki bozulmayı azaltır.

$$\sin(2\pi ft) + (1/3)\sin(2\pi 3ft)$$

$$\text{Bant genişliği} = 3f - f = 2f$$

Belirli bir bant genişliği ile ne kadar veri iletiřimi saęlayabiliriz?

Kanal Kapasitesi

QKanal Kapasitesi:

OGürültü, zayıflama, bozulma vb. veri hızını sınırlar
Bir kanalda başarılabilir olan.

OVerilerin iletilebileceği maksimum hız
Belirli bir iletişim yolu üzerinden iletilen kapasiteye
Kanal kapasitesi denir

QGürültü:

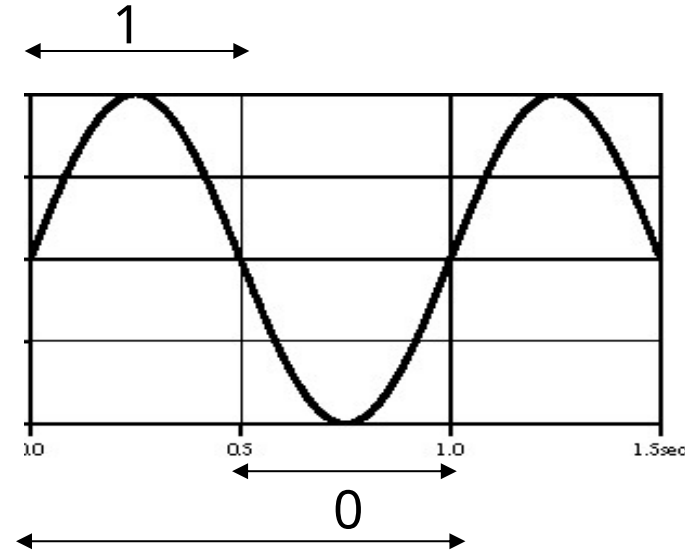
ODaha fazla veri hızı elde etmek için en aza indirilmelidir

QNyquist Bant Genişliği:

OHata içermeyen bir kanal varsayılır (gürültü yok)

$$C = 2 B \log M$$

Kanal kapasitesi   Bant Genişliği   Voltaj seviyeleri

$T=1\text{sn}, f=1/1=1\text{Hertz}$

Veri hızı=2 bit/sn

QGürültü durumunda: Shannon Kapasite Formülü

Teorik üst sınır $\rightarrow C = B \log_2(1+SNR)$

QSNR:

OSinyal Gürültü Oranı : Sinyal Gücü / Gürültü Gücü
(genellikle desibel olarak gösterilir)

Oulaşılabilir veri hızına üst sınır koyar $SNR_{db}=10$ günlük 10

$$\frac{\text{sinyal.güç}}{\text{gürültü.güç}}$$

Örnek

vShannon sonucu :Eğer gerçek bilgi oranı Kanal, hatasız kanal kapasitesinden daha az ise, hata tespiti ve düzeltmesi kullanılarak hatasız iletim elde etmek teorik olarak mümkündür

Q40 Hz'de bir telefon kanalının (3400 Hz) kapasitesini bulun dB SNR?

$$C = W \log_2 (1 + \text{SNR})$$

$$\text{SNR} = 40 \text{ dB}; 40 = 10 \log_{10} (\text{SNR}); 4 = \log_{10} (\text{SNR});$$

$$\text{SNR} = 10.000$$

$$C = 3400 \log_2 (10001) = 44,8 \text{ kbps}$$

QNyquist formülüne göre kaç sinyal seviyesi var?

ihtiyacımız var mı?

$$44.8 * 1000 = 2 * 3400 * \log_2 (M)$$

$$448 = 68 * \log_2 (E) E = 96$$

Analog ve Dijital

QAnalog ve dijital tabela nasıl

OAnalog sinyaller (sürekli)

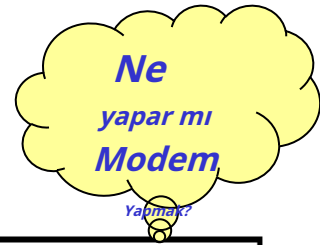
üTel, bükümlü çift, koaksiyel kablo

ODijital sinyaller (ayrık) şu şekilde olabilir:

üKablolu ortam – Kablosuz bağlantı

yok üDijital sinyal nasıl yayılır

QDijital veriler temsil edilebilir

Analog Signals: Represent data with continuously varying electromagnetic wave

Analog Data
(voice sound waves)

Telephone

Analog Signal

Digital Data
(binary voltage pulses)

Modem

Analog Signal
(modulated on
carrier frequency)

Digital Signals: Represent data with sequence of voltage pulses

Analog Signal

CODEC

Digital Signal

Digital Data

Digital
Transmitter

Digital Signal

Bu kodlama nasıl yapılır?

QÇözüm modülasyondur:

ODijital verileri, analog bir sinyal üretilecek şekilde modüle edin OModem klasik bir örnek olabilir

QMotivasyon:

Yalnızca analog iletim olanakları mevcut olduğunda, dijital verileri analog sinyallere dönüştürmek için modülasyon gerekir

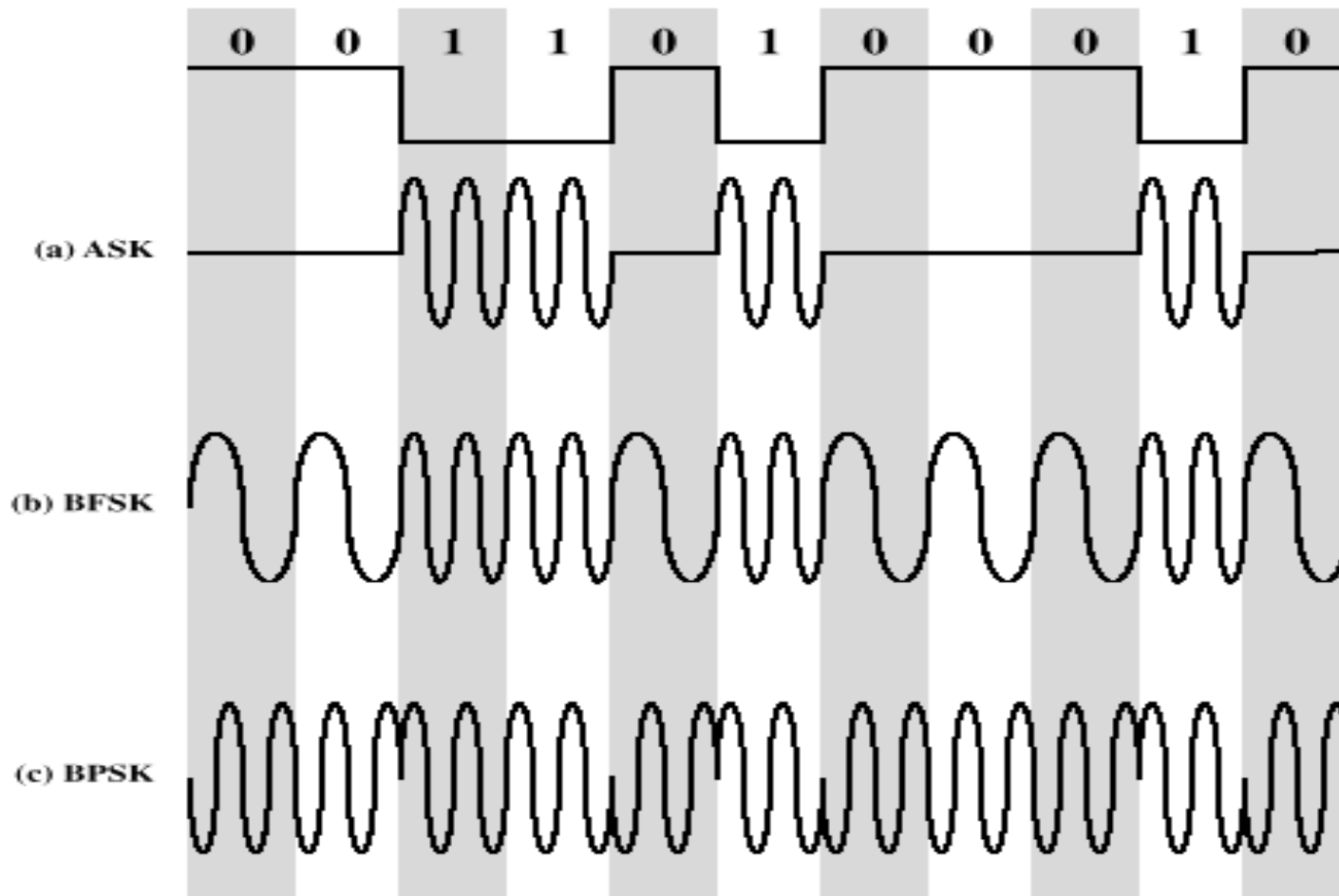
QDijital modülasyon nasıl yapılır?

OBir sinyalin 3 özelliğinden birinde veya daha fazlasında işlem OBunlar genlik, frekans ve fazdır

QÜç ana teknik

OSORU: Genlik Kaydırma Anahtarlama – optik fiber üzerinden dijital veri OFSK: Frekans Kaydırma Anahtarlama – koaksiyel kablo kullanan LAN'larda OPSK: Faz Kaydırma Anahtarlama – 802.11 Ağları

ASK, FSK ve PSK

Figure 6.2 Modulation of Analog Signals for Digital Data

Diğer dijital modülasyon teknikleri

Qİkili Frekans Kaydırma Anahtarlama (BFSK)

Oİki farklı frekans kullanır

QÇoklu Frekans Kaydırma Anahtarlama (MFSK)

Oİki frekanstan fazlası kullanılıyor

QGauss Frekans Kaydırmalı Anahtarlama (GFSK)

OTemel frekanstan iki seviyeli kayma: Bluetooth bunu kullanır

Qİkili Faz Kaydırmalı Anahtarlama (BPSK)

OBitleri temsil etmek için kullanılan iki ifade: Uydu Sistemlerinde

QDiferansiyel Faz Kaydırmalı Anahtarlama (DPSK)

OÖnceki bit'e göre faz kayması

QDört seviyeli (QPSK) ve Çok seviyeli Faz Kaydırma Anahtarlama

OHer eleman 1 bitten fazlasını temsil eder

O802.11b ağlarında Diferansiyel QPSK (DQPSK) kullanılır

QDörtlü Genlik Modülasyonu (QAM)

OASK ve PSK'nın birleşimi

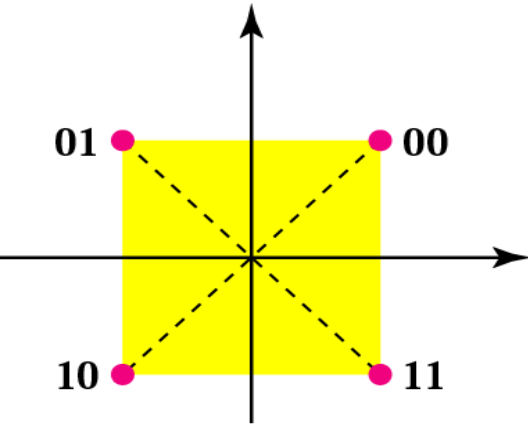
O Aynı taşıyıcı frekansında aynı anda gönderilen iki farklı sinyal OKablosuz

Sensör Ağlarında kullanılmaya başlandı

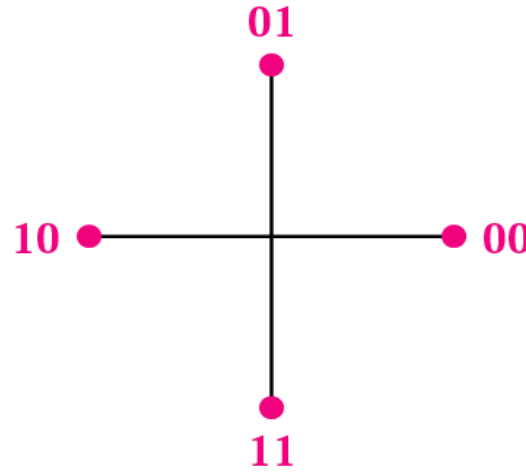
Örnekler

Dibit	Phase
00	0
01	90
10	180
11	270

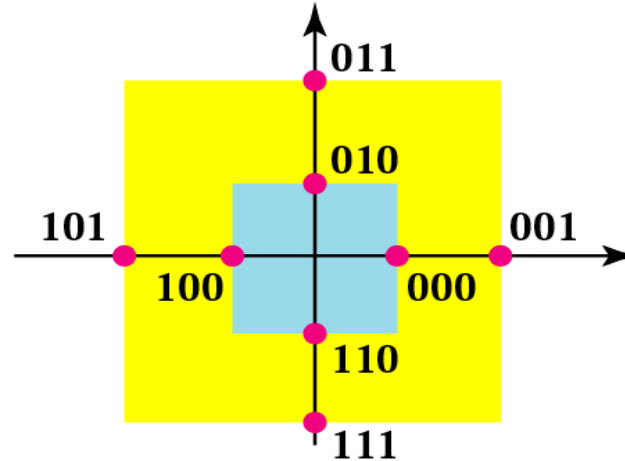
Dibit
(2 bits)

4-QAM
1 amplitude, 4 phases

Constellation diagram

8-QAM
2 amplitudes, 4 phases

Q4-PSK veya QPSK:
Her aşama
aynı genliğe sahip
2 bit veriyi temsil
eder ve
sıklık

QÖrnek: 8-QAM (3
bit = 1 sembol)

QSemboller 000 ve
001 aynı faza sahip
 φ , Ancak
farklı genlik.
000 ve 100 aynı
genliğe sahiptir ancak
farklı faz

Analog Sinyallerin Modülasyonu

Q Dijital Modülasyonun bir motivasyonu vardı

ONeydi o?

Q Analog modülasyon nedir ve arkasındaki fikir nedir?

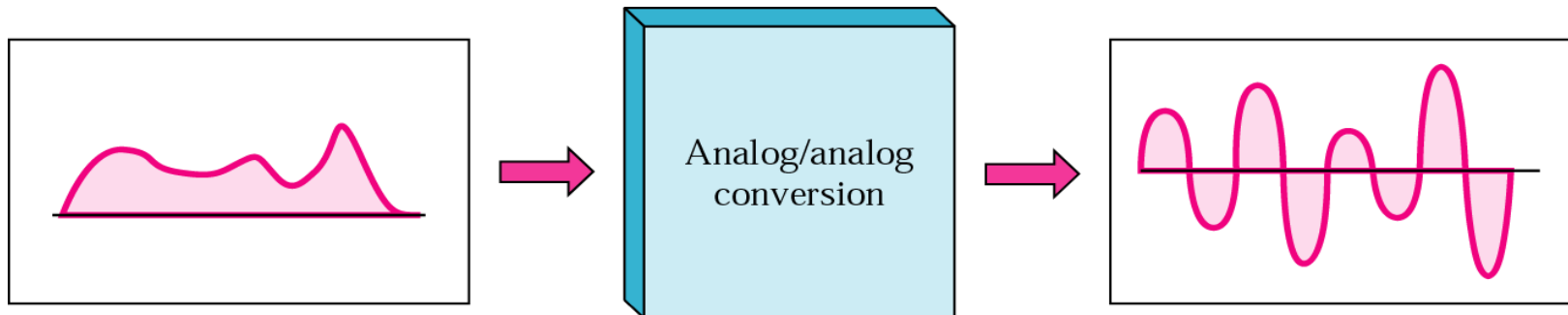
OBazen iletim için daha yüksek bir frekansa ihtiyaç duyulabilir O
Modülasyon, frekans bölmeli çoğullama sağlamaya yardımcı olacaktır

Q 3 tip analog modülasyon

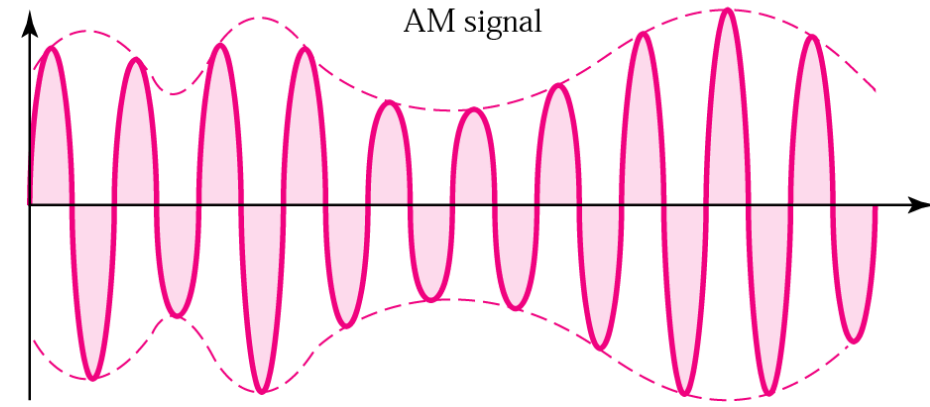
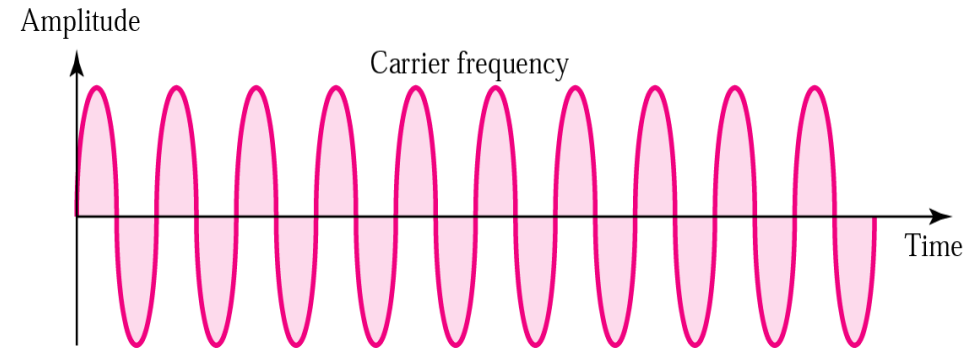
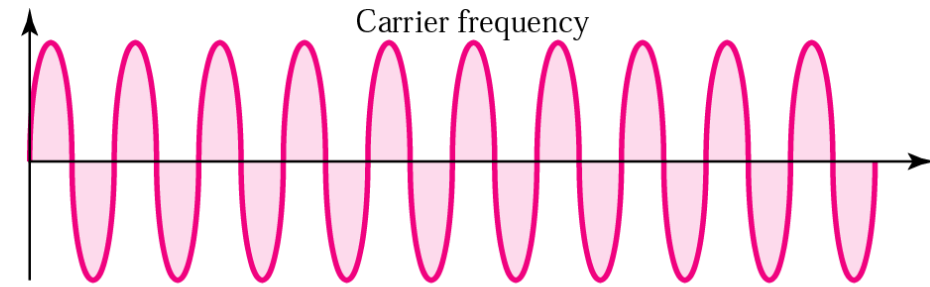
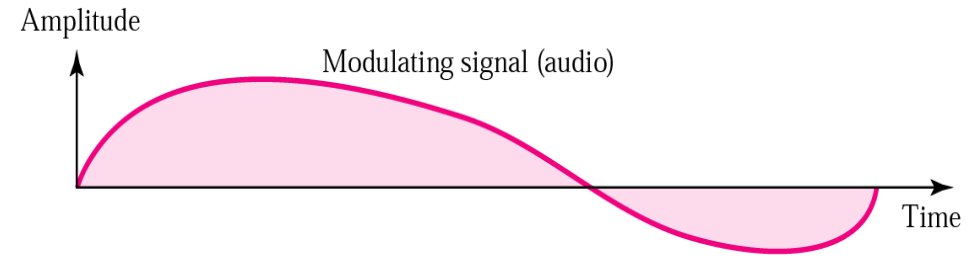
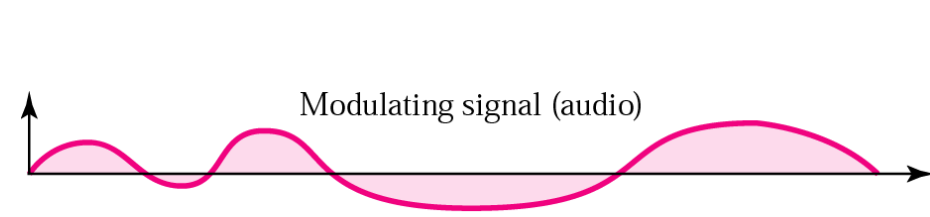
O Genlik Modülasyonu (AM) O

Frekans Modülasyonu (FM) O

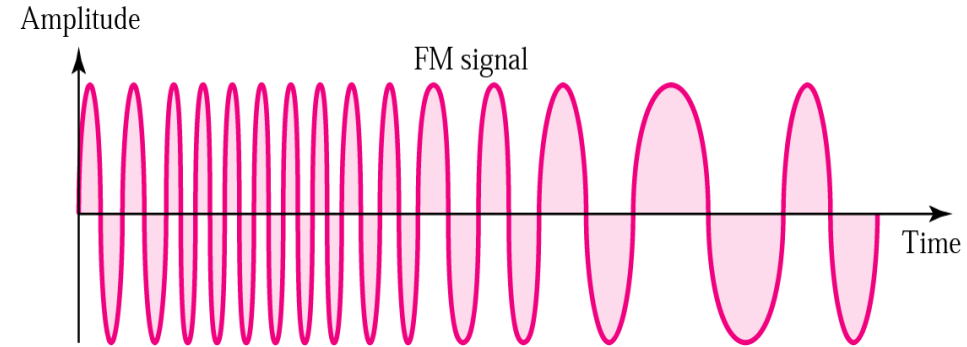
Faz Modülasyonu (PM)

AM ve FM Örneği

Sabah

FM

Dijitalleştirme

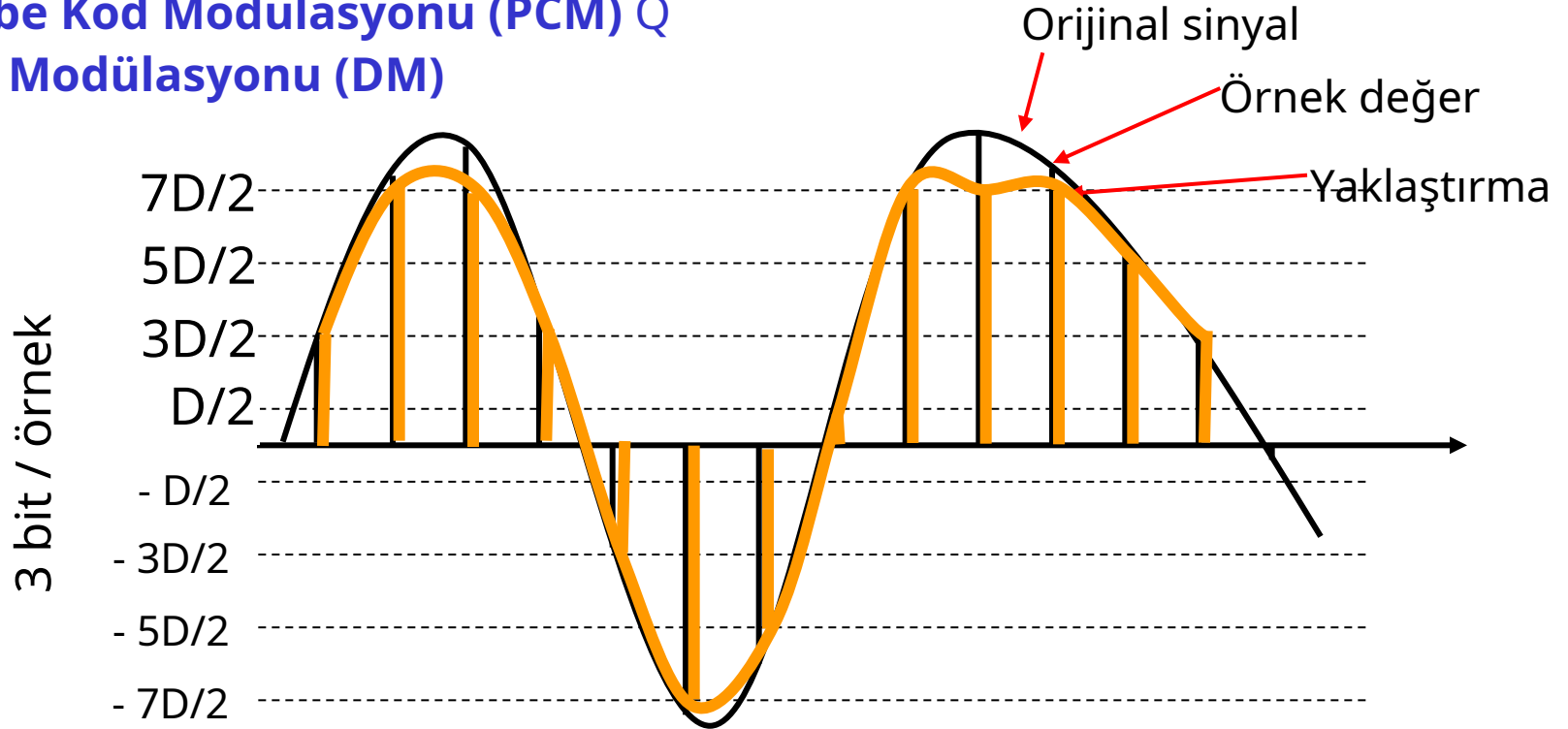
QAnalog verilerin dijital sinyallere dönüştürülmesi

ODijital veriler daha sonra NRZ-L kullanılarak iletilebilir

üNRZ-L dijital sinyalleri iletmenin bir yolu

ODijital veriler daha sonra NRZ-L dışındaki kodlar kullanılarak iletilebilir ODijital veriler daha sonra analog sinyale dönüştürülebilir OBir kodek kullanılarak yapılan analogdan dijitale dönüştürme

QDarbe Kod Modülasyonu (PCM) Q Delta Modülasyonu (DM)

$$R_s = \text{Bit hızı} = \# \text{ bit/örnek} \times \# \text{ örnek/saniye}$$

Çoklama

QTek bir ortamda birden fazla sinyalin taşınması

Öİletim ortamının kapasitesi genellikle gerekli kapasiteyi aşar.
tek bir sinyalin iletimi

Öİletim ortamının daha verimli kullanılması:

üBirden fazla sinyali birleştirir

QArtan veri hızı maliyet etkinliği sağlar

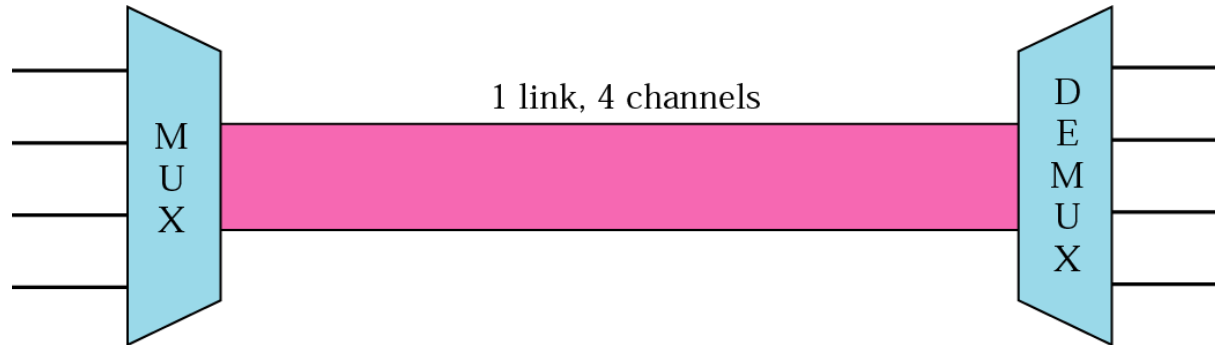
Öİletim ve alım ekipmanları

QAnalog çoklama

ÖFrekans Bölmeli Çoklama (FDM)

QDijital Çoklama

ÖZaman Bölmeli Çoğullama (TDM)

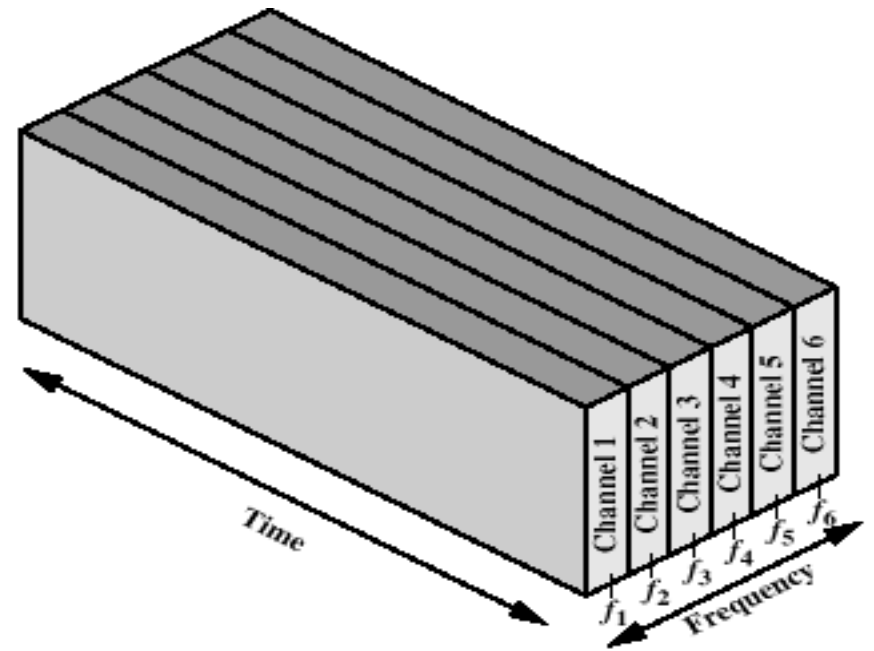

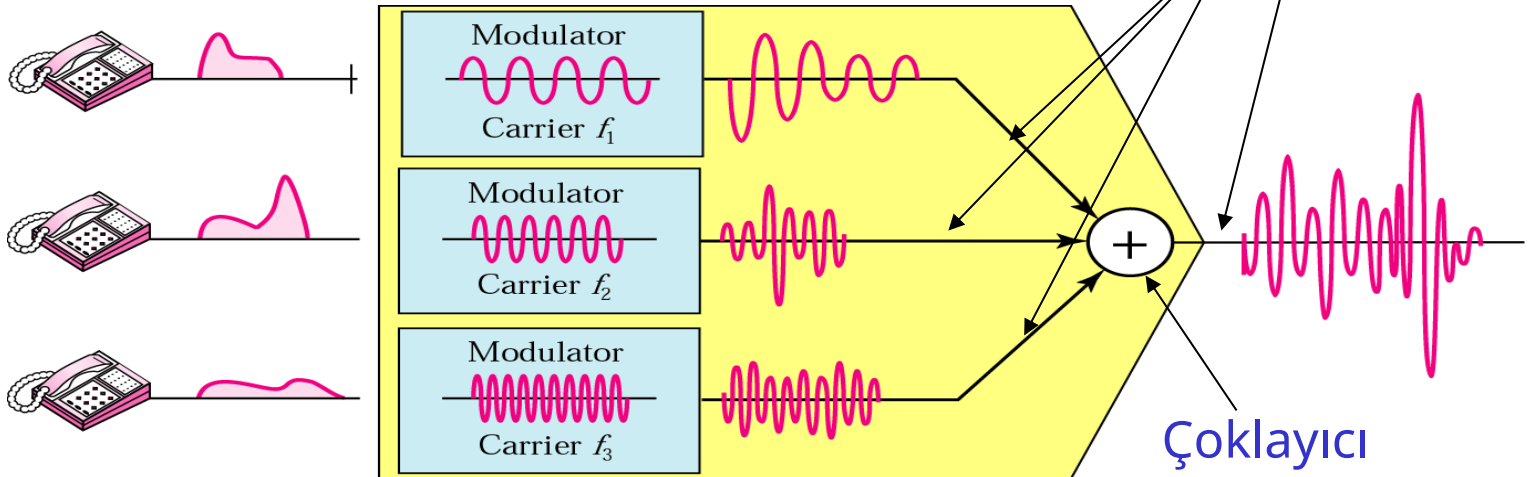
FDM Örneği

QAnalog sinyallerin birleştirilmesi

O Gerçeklerden yararlanılır ortamın yararlı bant genişliğinin, belirli bir sinyalin gerekli bant genişliğini aşması

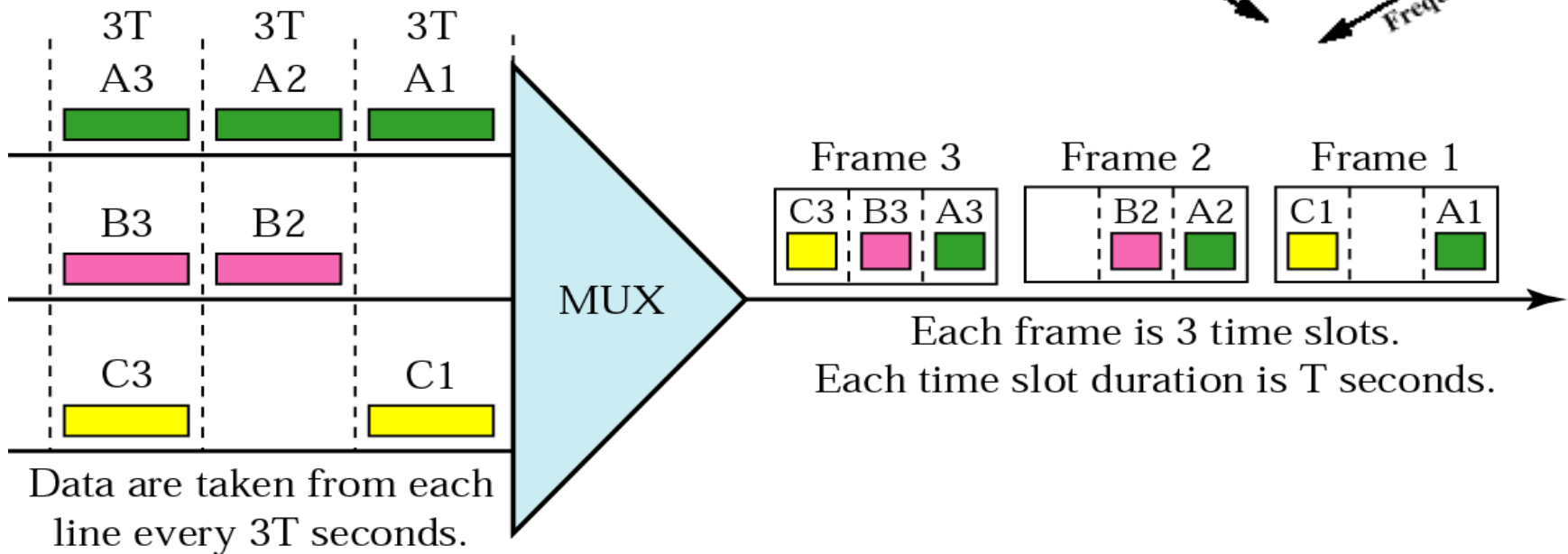
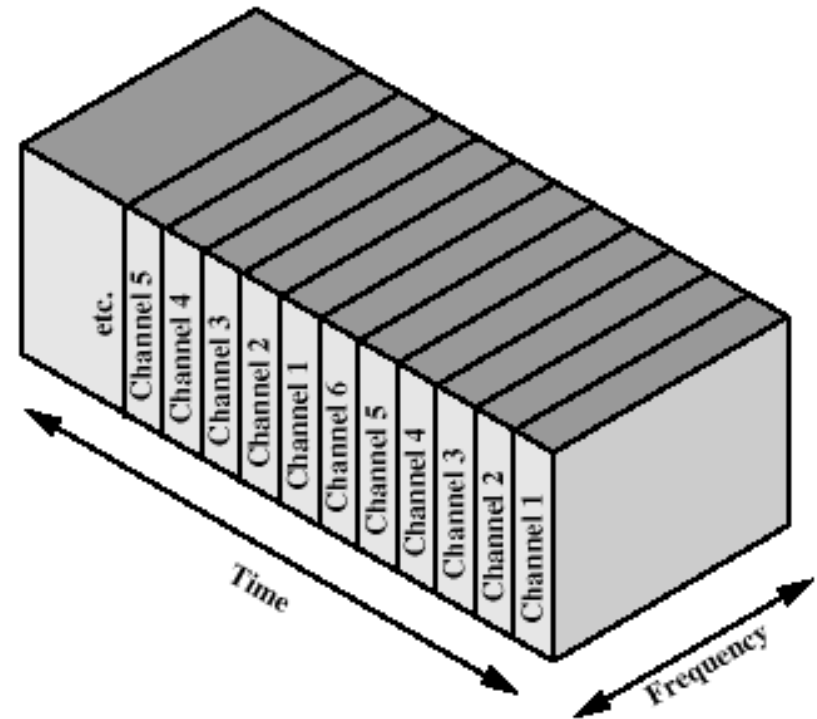
Bulaşma

TDM Örneği

QDijital teknik verileri birleştirir

OGerçeklerden yararlanılır
Ortamin ulaşılabilir bit
hızının, dijital sinyalin gerekli
veri hızını aşması

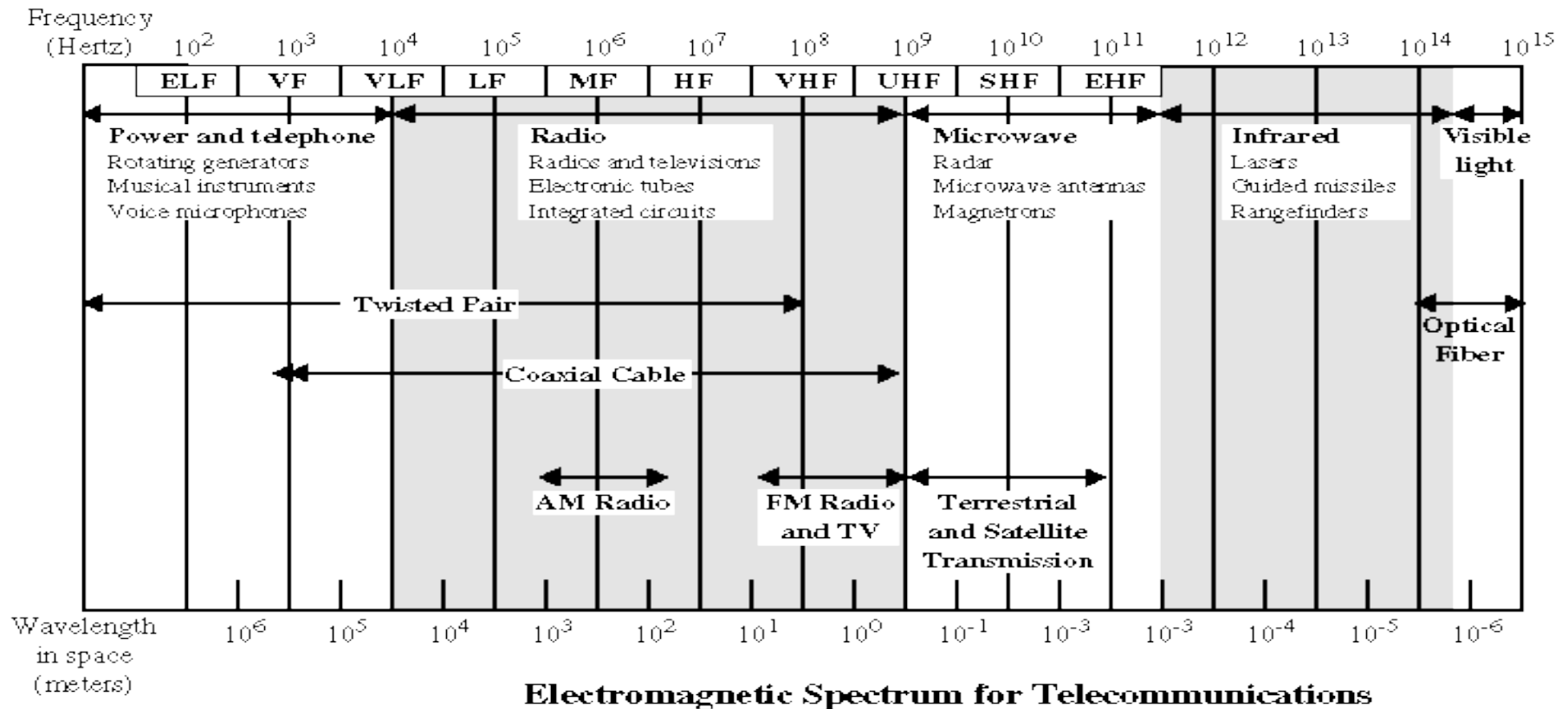
Sinyaller için İletim Ortamı

QVerici ve alıcı arasındaki fiziksel yoldur

OYönlendirilmiş ortamlar: Bakır, optik fiber vb. gibi katı ortamlar.

ORehbersiz ortam: Atmosfer veya dış uzay:**Kablosuz İletim**

Qİşte telekomünikasyon için elektromanyetik spektrum:

Genel Frekans Aralıkları

QMikrodalga frekans aralığı

O1 GHz ila 40 GHz

OYydu haberleşmelerinde kullanılır

QRadyo frekans aralığı

O3 KHz ila 300 GHz

OAnalog

olabilir: TV, Radyo

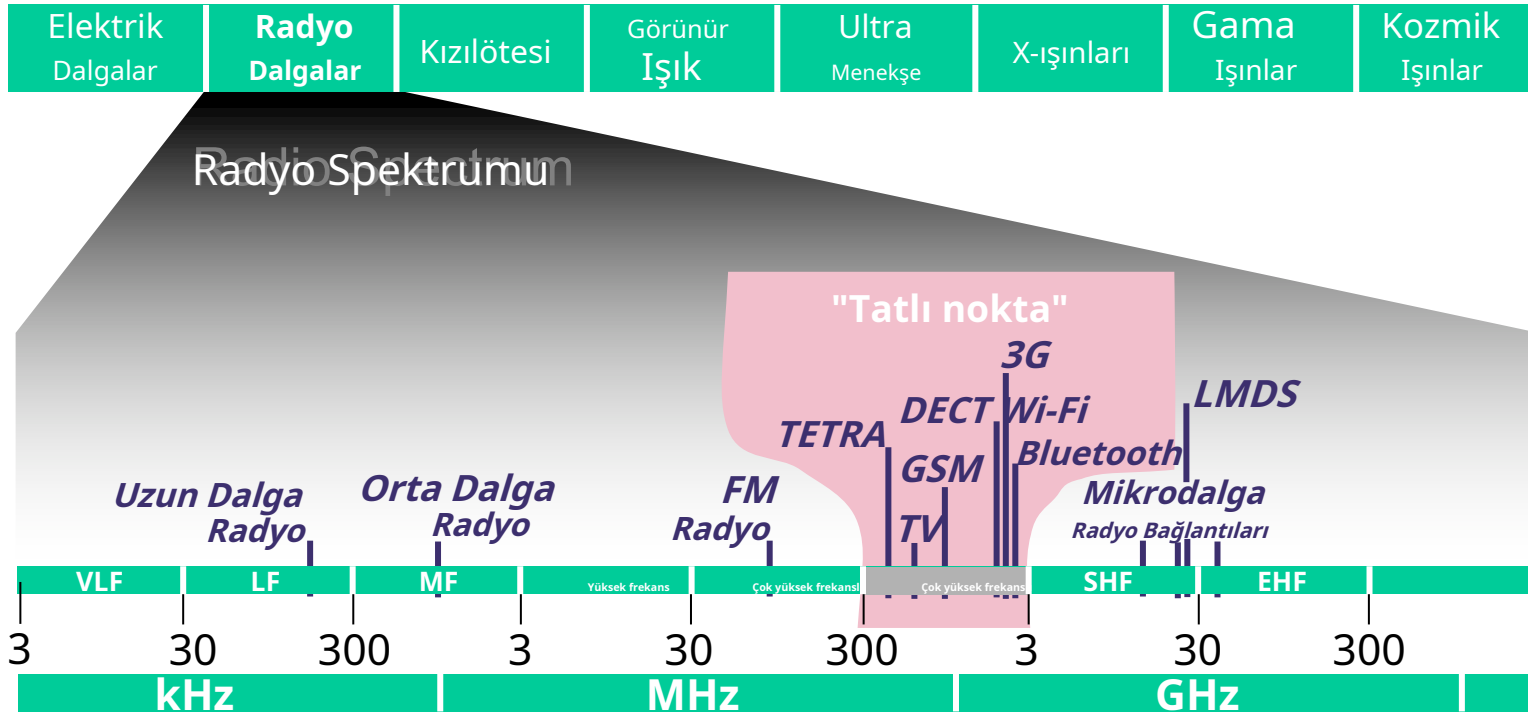
OVeya dijital: Cep telefonları, kablosuz ağlar

QKızılötesi frekans aralığı

OYaklaşık 3×10^{11} ila 2×10^{14} Hz

OYerel noktadan noktaya iletişimde kullanışlıdır

sınırlı alanlarda çok noktalı uygulamalar

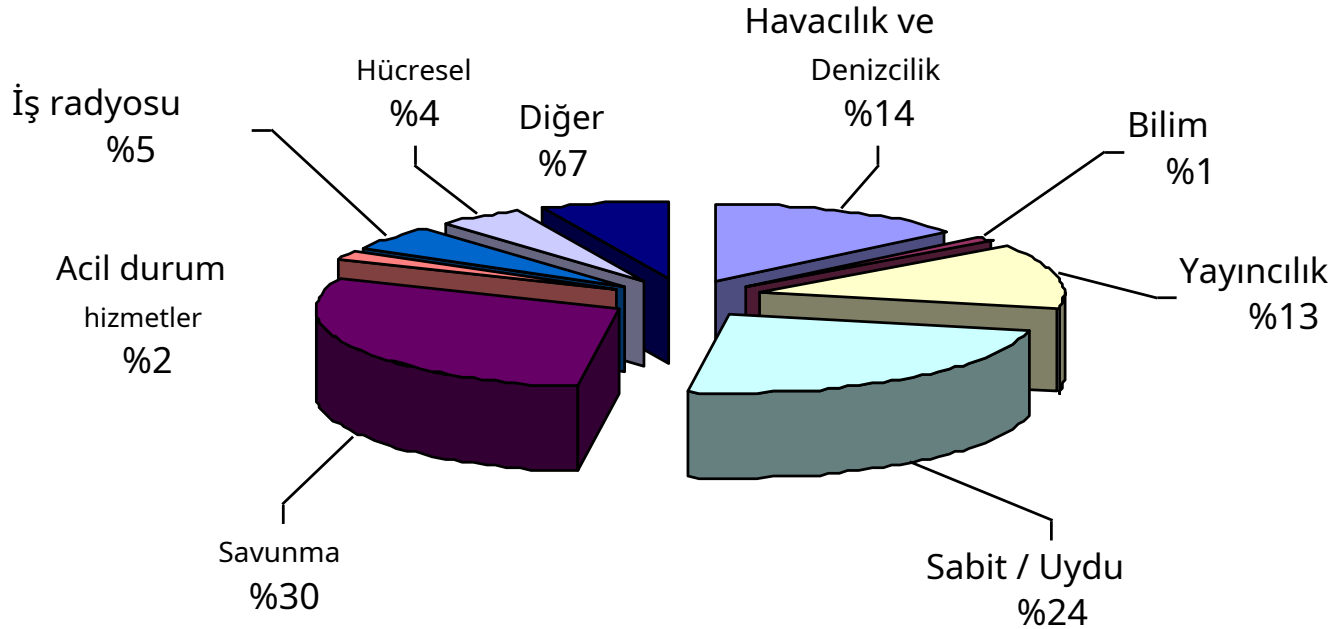

Frekans Düzenlemeleri

QFederal İletişim Komisyonu (FCC)

OEyaletler arası ve uluslararası iletişimleri düzenlemekle görevli
radyo, televizyon, tel, uydu ve kablo

OFarklı cihazlar arasındaki parazitleri önleyin

Frekansa Göre Radyo Spektrumunun Mevcut Tahsisi